

MÜASİR DÖVRDƏ AZƏRBAYCANDA QEYRİ-NEFTQAZ SEKTORU SAHƏLƏRİNDƏ RƏQƏMSAL İQTİSADİYYAT MEXANİZMLƏRİNİN TƏTBİQİ MƏSƏLƏLƏRİ

UOT: 338.364

DOI: <https://doi.org/10.30546/3006-0346.2025.1.85.0151>

EMİN MƏHƏRRƏMOV

*Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye
Universitetinin doktorantı**E-mail: eminmag1999@gmail.com*

Hazırda Azərbaycanda rəqəmsal iqtisadiyyat ölkənin iqtisadi sisteminin inkişafı üçün tamamilə yeni model kimi getdikcə populyarlaşır. Ölkə əhəlisinin sayının artması və müxtəlif resursların istehlakı ilə rəqəmsal iqtisadiyyat həyatın demək olar ki, bütün sahələrinə, o cümlədən elm, təhsil, tibb, tikinti, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı və s. öz təsirini göstərir: Məsələn, artıq internet vasitəsilə həkim qəbuluna yazılmaq, insanlar evdən çıxmadan distant təhsil ala, həmçinin onlayn sənədləri doldurub maliyyə xidmətləri ala bilərlər. Bunlar rəqəmsallaşma proseslərinin ölkənin davamlı inkişafında necə önəm daşdığına bariz nümunəsidir. Rəqəmsallaşma sürətlə inkişaf edən müasir dünyada əsas vasitə kimi ön plana çıxır və iqtisadiyyatda böyük dəyişikliklərə səbəb olur. Yeni termin kimi istifadə edilən “rəqəmsal iqtisadiyyat” texnoloji innovasiyalara və rəqəmsal biliklərə əsaslanan yeni iqtisadiyyat formasıdır. İqtisadiyyatın bu forması yüksək səviyyəli İKT infrastrukturunun inkişaf etdirilməsini və onun istifadəçilərin xeyrinə səfərbər edilməsini təmin edir, cəmiyyəti, dövlət və biznesi əhatə etməklə yeni rəqəmsal bilik və bacarıqlar formalaşdırır [1, s.60]. Rəqəmsal iqtisadiyyat texniki tərəqqi, qlobal şəbəkə və informasiya sistemlərinin vasitəçilik etdiyi iqtisadi əlaqələrin seqmentidir. Ancaq rəqəmsallaşma texnologiyalar və alətlər kimi komponentlərdən istifadə etmədən mümkün deyil. Onlar dövlətlə əhali, banklar və müəssisələr arasında vasitəçi olur, qarşı tərəflər zəncirini qısaldır və qərarların qəbulu sürətini artırır.

Azərbaycanda özünün rəqəmsal potensialını reallaşdırmaq və ölkə iqtisadiyyatının rəqəmsallaşdırılması prosesini sürətləndirmək baxımından bütün lazımi şərait vardır. Yeni texnologiyalar dövlət idarəçiliyinin inkişafına, biznesin və insanlar arasında sosiallaşmanın və ünsiyyətin yeni formalarının yaradılmasına, onların həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsinə önəmli təsir göstərir. Azərbaycanın özünün zəruri elmi və intellektual bazası var və rəqəmsal iqtisadiyyatda effektiv infrastrukturun yaradılması üçün kifayət qədər təşkilati və texnoloji həllər var-

dır [2, s.87]. Bundan əlavə, rəqəmsal iqtisadiyyat müəyyən mexanizmlərə malikdir ki, onların da hər birinin özünün tətbiq istiqamətləri vardır. Ümumilikdə rəqəmsal iqtisadiyyat mexanizmləri Azərbaycanda müəssisə və təşkilatların daha səmərəli və çevik fəaliyyətini təmin edir, əmək məhsuldarlığını artırır, coğrafi imkanları genişləndirir və yeni biznes modelləri yaradır. Onlar həm də geniş məlumat çeşidinə və rahat onlayn xidmətlərə çıxışı olan istehlakçılar üçün vacibdir. Rəqəmsal iqtisadiyyat Azərbaycan iqtisadiyyatının ayrılmaz hissəsidir və biznesin, elm və texnologiyanın inkişafına önəmli təsir göstərir. Onun davamlı inkişafı və həyatın bütün sahələrinə inteqrasiyası gələcək üçün yeni imkanlar və çağırışlar vəd edir. Bunlara əsaslanaraq müasir dövrdə Azərbaycanda qeyri-neft-qaz sektoru sahələrində rəqəmsal iqtisadiyyat mexanizmlərinin tətbiqi istiqamətlərinin araşdırılması böyük önəm daşıyır.

Rəqəmsal iqtisadiyyat mexanizmlərinin bəzi üstünlüklərini fərqləndirmişik:

1. Biznes proseslərinin səmərəliliyinin artırılması: Rəqəmsal texnologiyalar prosesləri avtomatlaşdırmağa və optimallaşdırmağa imkan verir, onların icrasını sürətləndirir və resurs xərclərini azaldır. Buraya istehsal proseslərinin avtomatlaşdırılması, monitorinq və məlumatların təhlili, inventarların idarə edilməsi və s. daxildir. Rəqəmsal iqtisadiyyat sayəsində biznes daha çevik və səmərəli olur.

2. İnformasiya və xidmətlərə çıxışın yaxşılaşdırılması: Rəqəmsal texnologiyalar dünyanın istənilən yerindən məlumat və xidmətlərə çıxışı mümkün edir. Onlar insanlara lazımi məlumatları tez və rahat şəkildə əldə etməyə, onlayn rejimdə mal və xidmətlər almağa, ünsiyyət qurmağa və uzaqdan işləməyə imkan verir. Bu, istehlakçılar üçün rahatlığı və əlçatanlığı artırır, həmçinin biznes üçün coğrafi sərhədləri genişləndirir.

3. İnnovasiyaların tətbiqi üçün yeni imkanlar yaradılması: Rəqəmsal texnologiyalar innovasiyaların yaradılması və tətbiqi üçün yeni imkanlar açır. Onlar biznesə yeni məhsul və xidmətlər hazırlamağa,

mövcud olanları təkmilləşdirməyə, məlumatları proqnozlaşdırmağa və təhlil etməyə, müştərilərlə qarşılıqlı əlaqəni yaxşılaşdırmağa və s. imkan verir. Bu, iqtisadi inkişafa töhfə verir, rəqabəti stimullaşdırır və həyat standartlarını yaxşılaşdırır.

Rəqəmsal iqtisadiyyat mexanizmləri informasiyanı emal etmək, ötürmək və saxlamaq, həmçinin rəqəmsal məzmun yaratmaq və onlayn xidmətlər göstərmək üçün istifadə olunan müxtəlif texnologiya və platformalardır. Bu alətlər müasir iqtisadiyyatların inkişafında və fəaliyyətində əsas rol oynayır. Rəqəmsal iqtisadiyyatın əsas vasitələrindən biri internetdir. O, insanlar, müəssisələr və cihazlar arasında məlumat və ünsiyyətə sürətli çıxış imkanı verir, həmçinin veb proqramlar, onlayn mağazalar və sosial şəbəkələr kimi digər rəqəmsal iqtisadiyyat alətləri üçün də əsasdır.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın fundamental mexanizmlərinə isə bunları aid etmişik:

1. Böyük verilənlər. Bu terminin ilk dəfə 2008-ci ildə ortaya çıxmasına baxmayaraq, bununla bağlı məlumatlar əvvəllər mövcud idi. Lakin qlobal məlumat axınının artması ilə belə böyük həcmdə məlumatların işlənməsi zərurəti yarandı. Bu gün dünyada böyük verilənlər anlayışı təhlil obyektinə, daha dəqiq desək, ənənəvi metodlardan istifadə etməklə öyrənilməsi mümkün olmayan heterogen və sürətlə daxil olan böyük həcmli rəqəmsal informasiya deməkdir.

2. Süni intellekt. Süni intellekt, o cümlədən maşın öyrənmə sahəsindəki inkişaf, müxtəlif hesablama alqoritmlərindən istifadə etməklə geniş spektrli tədqiqat obyektlərinin davranışını təhlil etməyə və proqnozlaşdırmağa imkan verən böyük həcmli rəqəmsal məlumatlarla təmin edilir. Süni intellekt artıq səsə tanınmasında və müxtəlif kommersiya məhsullarında istifadə olunur. İqtisadçıların proqnozlarına görə, 2030-cu ilə qədər bu texnologiya dünyada təqribən 13 trilyon dollarlıq qlobal iqtisadi effekt yarada biləcək ki, bu da əlavə olaraq illik ÜDM artımını 1,2% artıracaq [3, s.22].

3. Blokçeyn. Bu texnologiya ilk dəfə 2009-cu ildə istifadə edilmiş, anonim və təhlükəsiz kriptovalyuta əməliyyatları üçün əsas rolunu oynamışdır. Kriptovalyuta elektron, virtual sikkə kimi səciyyələndirilə bilər ki, bu da kopyalana bilməyən və şifrələnmiş məlumatdır. Blokçeyn demək olar ki, istənilən kriptovalyutada istifadə olunur və onun işinə zəmanət verir. Artıq yüzlərlə kriptovalyuta yaradılıb və bu say artmaqda davam edir. Lakin blok-

çeyn texnologiyasından istifadə imkanları təkcə kriptovalyutalarla məhdudlaşmır. Blokçeyn müqavilələrin, əməliyyatların, məlumatların və ya köçürmələrin rəqəmsal kadastrının saxlanması məqsədilə istifadə edilən bir vasitədir. Onun üstünlüyü və fərqi cəhəti ondan ibarətdir ki, zəncirin bütün iştirakçıları ona ayrıca giriş imkanına malikdirlər, səlahiyyətlərin iyerarxik bölgüsü, sistemdəki digər iştirakçıların xəbəri olmadan məlumatların saxtalaşdırılması ehtimalını aradan qaldırır. Bu texnologiya mütəmadi olaraq yenilənən qeydlər siyahısını saxlamağa qadirdir ki, belə məlumat siyahılarına bloklar deyilir. Bloklar bir-biri ilə bağlıdır və bütün məlumatlar geri dönməz şifrələnməyə məruz qalır.

4. İntellektual informasiya texnologiyaları (İİT). İİT dedikdə, süni intellekt alqoritmlərindən istifadə etməklə müxtəlif verilənləri emal edə bilən texnologiyalar başa düşülür. İİT-nin köməyi ilə adətən yalnız insan intellektinin nəzarətində olan situasiyaları formalaşdırmaq və tənzimləmək mümkün olur. Ümumiyyətlə qəbul edilir ki, bu texnologiyalar qərara dəstək sistemləri və süni intellektin birgə praktik tətbiqi nəticəsində yaranıb, onların birləşməsi qərar qəbulunun effektivliyinin artmasına kömək edir. Bu tip texnologiyaların əsas vəzifəsi hər hansı tətbiqi sahədə tədqiqatçıların və insan cəmiyyətinin nailiyyətlərindən istifadə edərək istifadəçi üçün vacib məlumat əldə etməkdir.

5. FinTech. Müasir iqtisadiyyatın bir neçə sektoru texnologiya və qloballaşma baxımından bank və maliyyə kimi müqayisə edilə bilər. Ən böyük bankların çoxmilli şəbəkəsi sayəsində bank innovasiyası bütün dünyada sürətlə yayılır. Mobil tətbiqlərin və ucuz bulud texnologiyalarının yayılması FinTech məhsul və xidmətlərini daha da əlçatan edir. Bir çox ölkələr elektron ödənişlər və pul köçürmələri, kreditləşdirmə, investisiyalar və digər maliyyə xidmətləri üçün öz İKT məhsullarını inkişaf etdiriblər.

6. Əşyaların interneti. Bu termin əsasən 2008-2009-cu illərdə meydana çıxmışdır. Əşyaların İnterneti dedikdə, insanın iştirakı olmadan bir-biri ilə və ya xarici mühitlə əlaqə saxlaya bilən fiziki obyektlərdən (əşyalardan) ibarət şəbəkə nəzərdə tutulur. Burada vacib olan, məlumatları müstəqil şəkildə ötürə bilən cihazların muxtariyyətidir. Bu texnologiya müxtəlif fəaliyyət sahələrində prosesləri avtomatlaşdırmaq və insan iştirakını onlardan kənarlaşdırmaqla iqtisadiyyatın məhsuldarlığını artırmağa yönəlib. Əşyaların interneti texnologiyası

digər texnologiyalardan əhəmiyyətli üstünlüklərə malikdir: o, istehlak bazarında, istehsal və ticarətdə geniş yayılmışdır [4, s.109].

7. Bulud texnologiyaları. Onlar yüksək internet sürəti ilə təmin edilən, istifadəçilərlə uzaq məlumat mərkəzləri arasında sabit əlaqə yaratmağa imkan verən paylanmış hesablama texnologiyalarıdır. Bulud texnologiyaları rəqəmsal iqtisadiyyat üçün mühüm vasitədir. Onlar məlumatları istifadəçinin kompüterlərində və ya cihazlarında yerli olaraq deyil, uzaq serverlərdə saxlamağa və emal etməyə imkan verir. Bu, məlumatların və proqramların əlçatanlığını artırır və aparat və infrastruktur xərclərini azaldır.

Rəqəmsal iqtisadiyyat mexanizmlərinin inkişafı informasiya texnologiyalarının (İT) istifadəsinə əsaslanır. Onsuz rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafını təsəvvür etmək mümkün deyildir. Məlumdur ki, İT sahəsi hazırda sürətlə inkişaf edən sahələrdən biridir. İT sahəsinin sürətli inkişafı istismarda olan avadanlıqların sürətlə köhnəlməsi və nəticədə onların utilitizasiyası problemi yaradır ki, bu da əlavə xərclərə gətirib çıxarır. Azərbaycanda İT-lərin istehsalı demək olar çox az olduğundan onların əsas hissəsini xarici ölkələrdən idxal edir. Azərbaycanda rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafı İT-lərə tələbatı artırır ki, bu da xarici ölkə təchizatçılarından texnoloji asılılığın artmasına və bununla da müəssisə, region və bütövlükdə ölkə səviyyəsində iqtisadi və texnoloji təhlükəsizliyin zəifləməsinə gətirib çıxara bilər [5, s.51].

Rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafına ciddi maneələrdən biri İT sahəsində yüksəkixtisaslı, innovativ kadrların yetərli qədər olmamasıdır. Məhz bu kimi səbəblərdən Azərbaycan hələ də rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafında kifayət qədər uğur qazana bilməyib. Rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafı ilə bağlı qeyd olunan problemlər və təhlükələr onların aradan qaldırılması istiqamətində tədbirlərin görülməsini önəmli vəzifə kimi qarşıya qoyur. Rəqəmsal iqtisadiyyat müasir qlobal iqtisadiyyatın demək olar bütün sahələrinə, o cümlədən, təhsil, səhiyyə, nəqliyyat, pərakəndə ticarət, bank işi, enerji və s. kimi müxtəlif sektorlara təsir edir. Rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafının əsasını təşkil edən İKT-dir və o, iqtisadi artıma getdikcə daha önəmli töhfə verir. İKT əşyaların internetini və sabit, mobil və yayım şəbəkələrini birləşdirən getdikcə daha çox cihaz və obyektlərlə qarşılıqlı əlaqə və şəxsi münasibətləri reallaşdırma üsullarını dəyişir [6, s.23].

Müasir cəmiyyətdə İKT ictimai həyatın bütün

sahələrinə, o cümlədən təhsilə təsir göstərir. Təhsilin bütün səviyyələrində İKT-yə xüsusi diqqət yetirilir, çünki bu, digər sahələrdə və bütövlükdə cəmiyyətdə informasiyalaşdırma proseslərinin uğurlu inkişafı üçün şərtidir. Sosial institut kimi təhsil intellektual potensialın təkrar istehsalının əsasını təşkil edir, ona görə o, dinamik inkişaf edən cəmiyyətin maraqlarına cavab verməli və işçilərin və işəgötürənlərin şəxsi maraqlarını nəzərə almaqla sürətli inkişafa yönəldilməlidir. Təhsil almaqla insan sürətlə inkişaf edən texnologiyalara daha yaxşı uyğunlaşır və yenilikləri daha həvəslə qəbul edir [7, s.9-10].

Bütün dövrlərdə təhsil sahəsi cəmiyyətin inkişafının ayrılmaz tərkib hissəsi olaraq qalır. Müasir təhsil mühiti tədrisin yeri və formasını seçmək azadlığını, ali məktəbə qəbulun mövcudluğunu, o cümlədən təlimin innovativ formalarının tətbiqi imkanlarını, fərdi metodların seçilməsi imkanlarını əks etdirən təşkilati yenilikləri nəzərə almalıdır. Təhsil sahəsində İKT aşağıdakı məqsədlər üçün istifadə olunur: bütün səviyyələrdə təhsil prosesinin intensivliyini artırmaq; tələbələrin şəxsi inkişafı, onların dinamik inkişaf edən cəmiyyətdə həyata hazırlanması; tədris fəaliyyətinin informasiya və metodiki təminatının təkmilləşdirilməsi; tələbələrin təlim prosesinə motivasiyasının artırılması.

Rəqəmsal iqtisadiyyatı təşkil edən əsas mexanizmlərin tətbiq olunduğu sahələrdən biri elektron ticarətdir. Satışın avtomatlaşdırılması texnologiyaları və istehsalın idarəetmə sistemlərinin avtomatlaşdırılması elektron ticarətin yaranmasına səbəb olmuşdur. Elektron ticarət dedikdə, əməliyyat iştirakçılarının elektron prosedurlardan istifadə etməklə müəyyən hərəkətləri yerinə yetirməsi başa düşülür. Elektron ticarət anlayışı geniş mənada kompüter şəbəkələrindən istifadə etməklə müəssisələr, ev təsərrüfatları, fiziki şəxslər və dövlət təşkilatları arasında malların ticarəti kimi qəbul edilir. Elektron ticarətin predmeti təkcə mallar deyil, habelə xidmətlərdir: informasiya, konsaltinq, maliyyə, hüquqi, tibbi, təhsil, nəqliyyat və s. Elektron ticarət anlayışına həm də yazılı mətnlərin, audio və video məzmun, istehsal proseslərinin monitorinqi, sifarişlərin yerinə yetirilməsi, bank və pul köçürmələrinin aparılması, dövlət satınalmaları, elektron birjaların fəaliyyəti və s. daxildir. Elektron ticarətin məqsədləri bunlardır: davamlı gəlir əldə etmək üçün yeni kanalların yaradılması, əməliyyat xərclərinin azaldılması, məhsul və xidmətlərə daxil olmaq üçün vaxtın azaldılması,

ünsiyyətin sadələşdirilməsi, müştərilərlə qarşılıqlı əlaqənin davamlılığının təmin edilməsi, bazar payının artırılması, qiymət üstünlüklərinin təmin edilməsi və rəqabət qabiliyyətinin artırılması. Elektron ticarət müxtəlif səviyyələrdə kompüter şəbəkələrində baş verən bütün rəqəmsal əməliyyatları əhatə edir. Elektron ticarətin inkişafı ölkə üçün mühüm istiqamətdir, çünki yerli biznes strukturları bu yolla öz məhsullarını daxildə və xaricdə satırlar.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın kommersionlaşdırılması ilə əlaqədar olaraq iqtisadiyyatın real və maliyyə sektorlarında önəmli dəyişikliklər baş verir. Maliyyə-bank sistemində əsas rəqəmsal xidmət növlərinə daxildir: onlayn sığorta xidmətləri. Buraya daxildir: əmlak, avtomobil, həyat, müəssisə və təşkilatların işçiləri üçün sığorta, tibbi sığorta, yük sığortası və s.; internet bankçılıq. Bu, elektron ödəniş sistemləri vasitəsilə müştəri hesablarına yerləşdiyi ərazidən asılı olmayaraq məsafədən xidmət göstərilməsini nəzərdə tutur; internet ticarəti - əmtəə, fond və valyuta birləşmələrində internet vasitəsilə ticarətə birbaşa çıxışı nəzərdə tutur); internet marketinq - istehlakçıların alıcılıq qabiliyyətini, iqtisadiyyatın real sektorunun müəssisələri və maliyyə təşkilatları tərəfindən rəqibləri, portalları, xidmətləri, malların reklamını, onlayn mağazalarını, internet saytlarını və s. öyrənmək məqsədilə istifadə olunur); internet auksionları (onlayn hərraclarda potensial alıcılar öz qiymətini təyin edirlər və mallar ən yüksək təklif qiymətinə satılır). Satışın belə forması Avropa İttifaqı ölkələrində və ABŞ-da geniş yayılmışdır; virtual ofislər (ofis sahəsinə qənaət etməyə imkan verir və işçilər telekommunikasiya və kompüterlərdən istifadə edərək evdə öz vəzifələrini yerinə yetirə bilirlər) və s.

Yekun

Beləliklə, müasir rəqəmsal dövlət idarəetmə sisteminin yaradılması vətəndaşlara yaranan problemləri onlayn həll etməyə imkan verir. Müasir iqtisadi şəraitdə rəqabət aparmaq və inkişaf etmək üçün müəssisə və təşkilatlar rəqəmsal iqtisadiyyatın və İT-nin inkişafı sahəsində səriştələrini dinamik şəkildə inkişaf etdirməli, cari istifadə üçün işçi potensialının inkişafının əsas istiqamətlərini artırmalı, yeni mənbələrdən xarici mühit haqqında daha ətraflı məlumat əldə etməlidirlər. Bu istiqamətlərdə bir qrup amillər və prioritetlər ön plana çıxır:

- Rəqəmsal dövlət idarəetmə sisteminin yaradılması ölkənin bütün sahələrinin, o cümlədən qey-

ri-neft sektorunun inkişafına da töhfə verə bilər.

- Dövlət sektorunda istifadə olunan informasiya texnologiyaları, rəqəmsal xidmətlər və məhsulların təhlili göstərir ki, rəqəmsal transformasiya dövlət orqanlarının fəaliyyətinin səmərəliliyini artırmağa imkan verir.

- Rəqəmsal transformasiyanın uğuru, ilk öncə, dövlət xidmətlərinin göstərilməsi prosesində idarəetmə problemlərinin yüksək keyfiyyətli həlləndirilməsinə bağlıdır.

- İndiki mərhələdə Azərbaycanda dövlət idarəçiliyi sahəsində rəqəmsal texnologiyaların və platformaların fəal şəkildə tətbiqi əsas prioritet vəzifədir.

- Bu baxımdan ölkəmizdə rəqəmsal hökumətin inkişafı konsepsiyası rəqəmsal dövlət idarəçiliyi sisteminin inkişafı üçün ilkin şərtləri yaradır ki, bu da ölkənin rəqəmsal inkişafının makroiqtisadi problemlərini, bütün fəaliyyət sahələrində rəqəmsal texnologiyaların səmərəli şəkildə tətbiqi ilə bağlı vəzifələri həll etməyə qadirdir və s.

Açar sözlər: Azərbaycan, qeyri-neftqaz sektoru, rəqəmsal mexanizmlər, rəqəmsal iqtisadiyyat, yüksək texnologiyalar, internet resursları.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Talibova M. *Rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafı: Azərbaycanda rəqəmsal iqtisadiyyatın cari vəziyyəti və gələcək perspektivləri. İqtisadi islahatlar Elmi analitik jurnal, (2021/1) № 1, s.60-68*

2. Cəmilzadə Ş.V. *Rəqəmsal iqtisadiyyat və onun inkişafında dövlətin rolunun gücləndirilməsi istiqamətləri. SDU-nun Elmi xəbərləri, cild 16, №3, 2020, s.85-88*

3. Криштаносов, В.Б. *Цифровая экономика: современные направления, динамика развития, вызовы / В. Б. Криштаносов // Труды БГТУ. Серия 5: Экономика и управление. – 2020. – № 1(232). – С. 13-30*

4. Крюкова, А. А. *Инструменты цифровой экономики / А. А. Крюкова, Ю. А. Михаленко // Карельский научный журнал. – 2017. – Т. 6, № 3(20). – С. 108-111*

5. Əliyev T.Q. *Rəqəmsal iqtisadiyyat: mahiyyəti və inkişaf perspektivləri. Audit, 2022, 1 (35), s.46-53.*

6. Qasımlı V., Talibova M., Quliyeva G., Müseyibov A., Mirzəyev F., Qədaşov A., Əhmədova G. *Rəqəmsal iqtisadiyyat. Bakı: "Azprint" nəşriyyatı, 2023, 262 s.*

7. Алешкина, О.В. *Цифровизация общества: роль и перспективы образования* / О.В. Алешкина, К.В. Апокина // *Экономика и управление: научно-практический журнал*. – 2019. – № 4(148). – С. 8-11.

Эмин Магеррамов

Докторант Азербайджанского

Государственного

Университета Нефти и Промышленности

E-mail: eminmag1999@gmail.com

Вопросы применения механизмов цифровой экономики в нефтегазовых секторах Азербайджана в современных условиях
РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются вопросы применения механизмов цифровой экономики в нефтегазовых секторах Азербайджана в современных условиях. Представлены проблемы развития нефтегазового сектора и показана их сущность. Рассмотрены приоритеты развития нефтегазовых секторов на основе цифровых механизмов. Раскрыта сущность и дана примерная структура цифровой экономики. Обобщены характеристика распространённых форм и направлений действия цифровых механизмов. Определены направления и выдвинуты предложения по интенсификации применения механизмов цифровой экономики в нефтегазовых секторах Азербайджана в ближайшем будущем

Ключевые слова: *Азербайджан, нефтегазовый сектор, цифровые механизмы, цифровая экономика, высокие технологии, интернет-ресурсы.*

Emin Magerramov

Doctoral student of Azerbaijan State Oil

and Industry University

Email: eminmag1999@gmail.com

Issues of application of digital economy mechanisms in non-oil and gas sectors of Azerbaijan in modern conditions
SUMMARY

The article discusses the issues of applying digital economy mechanisms in non-oil and gas sectors of Azerbaijan in modern conditions. The problems of development of the non-oil and gas sector are

presented and their essence is shown. The priorities of development of non-oil and gas sectors based on digital mechanisms are considered. The essence and approximate structure of the digital economy are explained. The characteristics of common forms and directions of action of digital mechanisms are given. In the near future, directions are defined and proposals are put forward to intensify the application of digital economy mechanisms in the non-oil and gas sectors of Azerbaijan.

Key words: *Azerbaijan, non-oil and gas sector, digital mechanisms, digital economy, high technologies, internet resources.*